III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
(Львів, 28–29 січня 2017 р.)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ УЧНІВ 10 КЛАСУ (максимально – 75 балів)

1. Європейські історики називають VIII–XI століття "епохою вікінгів". Поясніть, чим це зумовлено. Свою відповідь обґрунтуйте конкретними історичними фактами (*0–10 балів*).

2. У травні 2017 р. виповнюється 200 років від дня народження Миколи Костомарова – однієї з ключових постатей історії України XIX ст. Охарактеризуйте головні напрями діяльності М. Костомарова за схемою: 1) літературна діяльність; 2) наукова діяльність; 3) громадсько-політична діяльність (*0–9 балів*).

3. Поясніть значення термінів "неолітична революція", "революція цін", "промислова революція" (*0–6 балів; по 0–2 бали за правильне визначення кожного терміна*).

4. Розкрийте значення наведених емблем (*0–5 балів; по 1 балу за кожну правильну відповідь*).

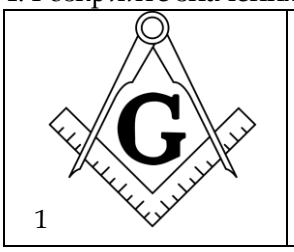

1

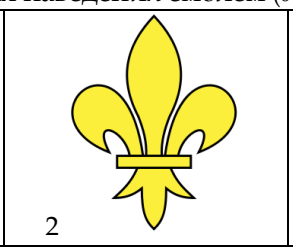
2

3

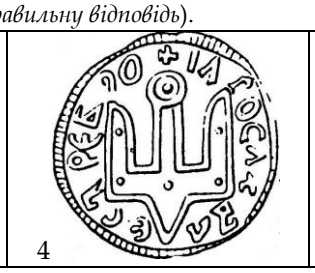
4

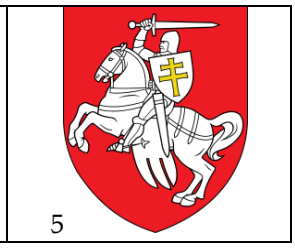
5

5. Встановіть відповідність між Папою Римським та історичною подією, до якої він причетний (*0–5 балів; по 1 балу за правильно встановлену пару*).

1) "Похід у Каноссу" імператора Генріха IV	а) Григорій VII
2) Перший хрестовий похід	б) Григорій XIII
3) Коронація Данила Галицького	в) Інокентій IV
4) Реформа юліанського календаря	г) Климентій VIII
5) Укладення Берестейської церковної унії	д) Пій IX
	е) Урбан II

Місце для відповіді: **__1 – _____; 2 – _____; 3 – _____; 4 – _____; 5 – _____.**

6. Вкажіть термін, який відповідає наведеному визначенню (*2 бали*): У перекладі з тюркських мов – "намисто". Військова регалія у вигляді палиці з кулею або вістрям на верхньому кінці, під якими прикріплено китиці чи волосся з кінського хвоста.

Місце для відповіді: _____

7. Визначте особу, про яку йдеться (*4 бали*): Роки життя – 1849–1917. Походив із давньої старшинсько-гетьманської родини. Відомий діяльністю в галузі цукрової промисловості. Упродовж життя колекціонував твори західноєвропейського мистецтва (окраса збірки – полотна Джотто, Веронезе, Караваджо та Веласкеса). Одним із перших почав збирати твори давньоруського іконопису. Усі свої капітали заповів Київському художньо-промисловому музею (ініціатором заснування якого був), а колекцію творів західноєвропейського мистецтва – місту Києву (у 1920-х роках на її основі створено Музей мистецтв ВУАН, нині – Національний музей мистецтв у Києві, що носить ім'я особи, про яку йдеться у питанні).

Місце для відповіді: _____

8. Вкажіть джерело, уривок з якого наведено (*4 бали*): "Політична самостійність України, т. є політична відрубність України не лише від Польщи, але і від "Великоруси", узасаднена тим, що [...] обі вони тягнуть з неї поживні для себе соки… Отже таке становище, яке займе Україна супроти Польщи, таке саме становище буде вона мусіла заняти і супроти "Великоруси". Як проти Польщи, так і проти "Великоруси" буде мусіла виступити до бою; від обох тих націй буде мусіла добивати ся політичної відрубности, політичної самостійности. Політична самостійність України, то *conditio sine qua non** єї економічного і культурного розвитку, умова взагалі – можливости єї існованя".

Місце для відповіді: _____

*Необхідна умова (*лат.*).

9. Виберіть правильні твердження (*2 бали*).
1) Назва “Ольвія” у перекладі з давньогрецької мови означає “щаслива”.
2) Іскоростень – столиця древлян, була на території сучасної Хмельницької області.
3) Кримське ханство проголосило незалежність від Золотої Орди за правління Хаджі І Ґерая (Гірея).
4) Автором полемічного твору “Тренос, або плач Східної Церкви” є Герасим Смотрицький.
5) Брацлав – колишній центр Брацлавського воєводства, нині є селищем міського типу Вінницької області.
6) Бої за гору Маківка та Верденська битва відбулись у 1916 р.
7) Серед членів Товариства українських поступовців був Михайло Грушевський.
Варіанти відповіді: а) 1,2,3,6; б) 1,2,4,7; в) 1,3,5,7; г) 1,4,5,6.

Місце для відповіді: _____

10. Заповніть пропущені слова у тексті, присвяченому видатним винаходам в історії людства (*0–5 балів; по 1 балу за кожну правильну відповідь*).
У 1752 р. _____ (*вказати ім’я та прізвище*) – майбутній батько-засновник Сполучених Штатів Америки, винайшов блискавичник (громовідвід) – пристрій, який сприймає удар блискавки і відводить її струм у землю. У 1807 р. американський інженер Роберт Фултон збудував перший пасажирський _____ (*вказати винахід*), відомий під назвою “Клермонт”. У 1853 р. працівники львівської аптеки “Під золотою зіркою” Ян Зег та Ігнатій Лукасевич розробили методику очищення нафти та вперше сконструювали _____ _____ (*вказати винахід*) – освітлювальний прилад, що здобув світове визнання. У 1876 р. американець Александер Грем Белл запатентував _____ (*вказати винахід*). А рівно через 20 років (1896 р.) брати Луї Жан та Огюст Люм’єри, за допомогою апарата “Кінематограф”, продемонстрували публіці документальний короткометражний фільм “_____ _____” (*вказати назву фільму*).

11. Вкажіть зображених нижче осіб та встановіть принцип, за яким підібрано ці портрети (*7 балів; по 1 балу за правильно встановлену особу та 2 бали за правильне визначення принципу підбору ілюстрацій*).

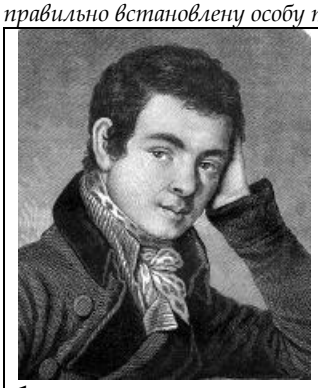 1	2	3	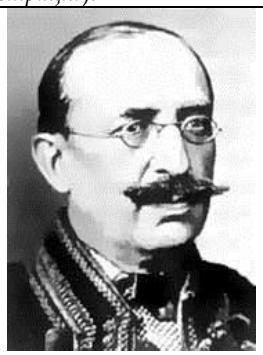 4	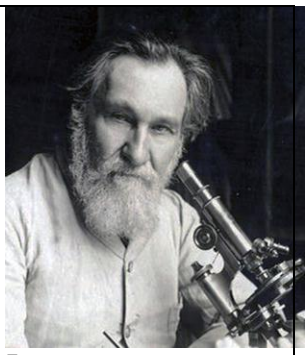 5
Ім’я особи:	***Ім’я особи:***	***Ім’я особи:***	***Ім’я особи:***	***Ім’я особи:***
Пояснення принципу підбору ілюстрацій:				

12. Встановіть хронологічну послідовність подій, про які йдеться в уривках джерел (*3 бали*).
а) “У тім же поході розболівся Володимир Глібович недугою тяжкою, од якої він і скончався. І принесли його в город його Переяславль на носилицях, і тут преставився він, місяця квітня у вісімнадцятий день, і покладений був у церкві святого Михайла, і плакали по ньому всі переяславці”.

б) “Тоді Ігор глянув на світлеє сонце й побачив від нього тьмою всі свої вої прикриті. І сказав Ігор до дружини своєї: “Браття і дружино! Лучче ж би потятим бути, аніж полоненим бути. Так всядьмо, браття, на свої бистрії коні та на Дін синій поглянем”.

в) “У той же час проставився благовірний і христолюбивий великий князь володимирський, на ім’я Василько, син великого князя Романа [Мстиславича]. [...] І по ньому став княжити замість нього син його Володимир, правдолюбством світячись до всіх своїх братів, і до бояр, і до простих людей”.

г) “Прибули Святополк [Ізяславич], і Володимир [Всеволодович], і Давид Ігоревич, і Василько Ростиславич, і Давид Святославич, і брат його Олег і зібралися [в городі] Любечі, щоб уладнати мир. І говорили вони один одному, кажучи: «Пощо ми губимо Руськую землю, самі проти себе зваду маючи? А половці землю нашу розносять і раді є, що межи нами війна донині. Відтепер з’єднаймося в одне серце і обережімо Руськую землю. Кожен хай держить отчину свою»”.

Місце для відповіді: **__1 – _____; 2 – _____; 3 – _____; 4 – _____.**

13. Виберіть положення, зайве для наведеного логічного ряду. Свою відповідь обґрунтуйте (*0–3 бали; 1 бал – за правильно вказане положення, 2 бали – за аргументацію його вибору*).
а) “Мейфлавер” (***Mayflower***); б) День подяки; в) Джефферсон Девіс; г) Джеймстаун; д) Плімутська колонія; е) Вірджинія.

Місце для відповіді:

_____
_____
_____
_____

14. Вкажіть роки зазначених подій (*0–5 балів; по 1 балу за правильно вказаний рік*).

Місце для відповіді

_____ Річард Левине Серце після тривалої облоги захопив Акру.
_____ Оборона Доростола, описана істориком Левом Дияконом.
_____ Мартін Лютер виступив із 95-ма тезами проти булли Лева X, що стало початком Реформації.
_____ Молодий княжич Лев Данилович узяв участь у битві під Ярославом.
_____ Василевс Лев VI та князь Олег уклали договір між Візантією та Руссю.

15. Розв’яжіть кросворд-“змійку”, кожне наступне слово якого починається на дві останні літери попереднього (*0–5 балів; по 0,5 бали за кожну правильну відповідь*). Приклад: 1. Автор “Кобзаря”; 2. _____ Мамай; 3. Одна з історичних назв Білгород-Дністровського.

Ш	Е	В	Ч	Е	Н	К	О	З	А	К	К	Е	Р	М	А	Н

Питання	*Місце для відповіді*
1. Афінський стратег, період правління якого називають “золотим віком Афін”. Вів політичну боротьбу з істориком Фукідідом (автором “Історії Пелопоннеської війни”).	
2. Ініціатор французького десанту на чорноморському узбережжі (1918), співавтор Версальського мирного договору, голова на Паризькій мирній конференції (1919–1920).	
3. Брат першої дружини Богдана Хмельницького Ганни. Обраний гетьманом, проте на Чорній раді (Ніжин, 1663) програв Івану Брюховецькому, й невдовзі був страчений.	
4. Сотенне місто Охтирського полку (нині смт Харківської обл.), де 1687 р. відбулась козацька рада, котра прийняла нові (ознаменували початок гетьманування Івана Мазепи) договірні статті між козацькою старшиною та царським урядом.	
5. У перекладі з давньогрецької мови – “верхнє місто”. Зазвичай – місце первинного поселення, навколо якого згодом розросталося місто.	
6. “Хроніка міста _____” – праця українського історика Дениса Зубрицького (1844).	**Львова***
7. “Нічна _____” – інша назва картини “Виступ стрілецької роти капітана Франеса Баннінґа Кока й лейтенанта Віллема ван Рейтенбюрґа” (1642), авторства нідерландського художника Рембрандта ван Рейна.	
8. Срібна монета, що була в грошовому обігу європейських країн упродовж XVI–XIX ст. В англосаксонських державах назва монети з часом трансформувалась у “долар”.	
9. Ім’я провідного мислителя Північного Відродження, “князя гуманістів”, автора книги “Похвала глупоті”.	
10. “Порохова _____” – невдала спроба групи англійських католиків (за участі Ґая Фокса) підірвати будівлю парламенту з метою вбивства прихильного до протестантів короля Якова I. Була запланована на 5 листопада 1605 р.	
11. Департамент Франції (утворений під час Французької революції на території колишньої провінції Пуату), де 1793 р. відбувалось збройне повстання роялістів проти уряду Французької Республіки.	

1				2						3			4					5						6 / Л	Ь

В	О	7 / В	А		8			9			10			11					

Питання № 6 подане з відповіддю задля уникнення плутанини з переносом стрічки кросворду в другий рядок.